

Nr 69.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt föreståndaren och överläraren vid tekniska skolan i Stockholm, rektorn T. Thorén; given Stockholms slott den 1 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 februari 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför:

Jag anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning fråga om beredande av pension åt föreståndaren och överläraren vid tekniska skolan i Stockholm, rektorn Thor Thorén. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Thorén är född den 10 november 1863 och alltså 71 år gammal;

att han från år 1894 inom tekniska skolan i Stockholm varit överlärare i fackteckning samt lärare i stillära och ornamentskomposition vid högre konstindustriella skolan, för vilken han därjämte — med undantag av de första åren av sin anställningstid — varit avdelningsföreståndare;

att Kungl. Maj:t genom beslut den 6 maj 1910 förordnat Thorén att tills vidare från och med den 1 juli samma år vara föreståndare för tekniska skolan med rätt för honom att under tiden för förordnandet kvarstå såsom överlärare och avdelningsföreståndare vid högre konstindustriella skolan;

att Thorén från år 1894 intill tillträdet år 1910 av förordnandet såsom föreståndare för tekniska skolan tillika tjänstgjort som överlärare i fackteckning vid skolans avdelning för kvinnliga lärjungar;

att Thorén alltså har att åberopa en anställningstid vid tekniska skolan av mer än 40 år, därav över 24 år såsom skolans föreståndare;

att Kungl. Maj:t i sammanhang med Thoréns förordnande den 6 maj 1910 till föreståndare för tekniska skolan föreskrivit, att Thorén skulle av den i tekniska skolans utgiftsstat upptagna avlöningen för skolans föreståndare, 6,000 kronor, äga åtnjuta 4,500 kronor, varav 2,500 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar;

att Thorén å sina befattningar vid högre konstindustriella skolan uppburet en avlöning av tillhoppa 4,300 kronor för år, varav 800 kronor såsom avdelningsföreståndare, 3,000 kronor såsom överlärare i fackteckning och 500 kronor såsom lärare i stillära och ornamentskomposition;

att Thorén sålunda alltsedan år 1910 vid tekniska skolan åtnjutit en sammanlagd avlöning av 8,800 kronor för år, varå utgått dyrtidstillägg enligt för statens befattningshavare vid oreglerade verk gällande grunder;

samt att Thorén icke innehar annan anställning än vid tekniska skolan och icke heller åtnjuter pension på grund av tidigare innehavd anställning.

Styrelsen för tekniska skolan har, under framhållande av Thoréns långa och i hög grad förtjänstfulla verksamhet vid skolan, hemställt om utverkande av årlig pension åt Thorén med två tredjedelar av förenämnda avlöningsbelopp, 8,800 kronor, såvitt möjligt avrundat till 6,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt pension åt Thorén till belopp av 6,000 kronor för år och därvid anfört följande:

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm vore visserligen icke berättigade att erhålla pension enligt civila pensionslagen, men riksdagen hade på grund av Kungl. Maj:ts framställningar i flera föregående fall medgivit pension åt lärare och andra befattningshavare vid nämnda läroanstalt, varvid pensionens belopp beräknats efter i huvudsak samma grunder, som genom sagda lag vore fastställda med avseende å ordinarie innehavare av civil tjänst. Överstyrelsen ansåge sig därför på goda skäl kunna tillstyrka en likartad behandling av nu förevarande framställning. I detta sammanhang ville överstyrelsen framhålla, att befattningshavare vid tekniska skolan uppbure dyrtidstillägg enligt samma grunder, som gällde för tjänsteman vid oreglerade verk, under det att samtliga de pensioner, som beviljades av riksdagen, behandlades enligt de föreskrifter, som gällde för reglerade pensioner. Såsom utgångspunkt vid pensionsberäkningen syntes, såsom tekniska skolans styrelse föreslagit, böra tagas ett belopp, utgörande två tredjedelar av Thoréns avlöning, 8,800 kronor. Härtill borde emellertid — såsom kompensation för skillnaden mellan högre och lägre dyrtidstillägg — läggas pensionsförhöjning I enligt föreskrifterna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280). Då Thorén ej erlagt pensionsavgifter, borde den sålunda erhållna summan något reduceras, förslagsvis med 12 procent. Det pensionsbelopp,

som i enlighet härmed skulle utgå, utgjorde ungefärligen det av styrelsen för tekniska skolan föreslagna pensionsbeloppet, 6,000 kronor.

Statskontoret har i ärendet anfört följande:

Såsom av skolöverstyrelsen framhållits, hade riksdagen tidigare i ett flertal fall beviljat pension åt lärare och andra befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm, varvid pensionen i huvudsak beräknats på sätt överstyrelsen angivit.

I proposition nr 239 till 1933 års riksdag angående pension åt förre överläraren vid tekniska skolan R. S. Enblom och lärarinnan vid samma skola Agnes Hörlin hade emellertid vederbörande departementschef framhållit, att det syntes tveksamt, huruvida den praxis, som sålunda utvecklats sig och som ej stode i överensstämmelse med vad som eljest tillämpades beträffande personal vid icke statliga undervisningsanstalter, borde för framtiden fortgå. Frågan härom syntes departementschefen böra upptagas till övervägande. Departementschefen ville emellertid icke motsätta sig, att pension utverkades åt ifrågavarande befattningshavare. De av skolöverstyrelsen föreslagna och av statskontoret tillstyrkta pensionsbeloppen — för Enblom 2,064 kronor och för Hörlin 1,188 kronor — vilka beräknats i överensstämmelse med tidigare i dylika fall tillämpade grunder, syntes dock departementschefen skäligen böra reduceras till 1,800 kronor respektive 1,056 kronor. Kungl. Maj:t hade därefter föreslagit riksdagen medgiva, att ifrågavarande befattningshavare finge uppbära pension med sist angivna belopp.

Bankoutskottet (utl. nr 34, p. 92) hade förklarat sig dela den av departementschefen uttalade uppfattningen. Det kunde enligt utskottets mening ifrågasättas, huruvida icke i stället — såsom fallet vore med personal vid åtskilliga andra statsunderstödda institutioner — befattningshavarna borde erhålla delaktighet i statens pensionsanstalt. En sådan delaktighet borde emellertid begränsas på sådant sätt, att pensionsrätt tillkomme allenast personal med huvudsaklig sysselsättning vid skolan. Ett närmare övervägande av hithörande frågor vore att förvänta i anledning av vad departementschefen i ämnet anfört. Enär sålunda ståndpunkt icke då kunde tagas till frågan, hur pensionering av personal vid tekniska skolan i Stockholm för framtiden borde ordnas, hade utskottet icke velat motsätta sig, att ifrågavarande två befattningshavare i anslutning till ditillsvarande praxis erhöle pension av statsmedel. Mot vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit hade utskottet icke haft något att erinra. Riksdagen hade bifallit vad utskottet hemställt (skr. nr 271).

Frågan om pensionering av personalen vid tekniska skolan hade sedermera varit föremål för utredning av statens pensionsanstalt. I utlåtande i ämnet den 14 juni 1934 hade statskontoret framhållit, bland annat, att ifrågavarande skola, som vore att anse såsom en statsunderstödd enskild institution, i sådan egenskap borde — därest pensionering av skolans befattningshavare funnes böra under statens medverkan komma till stånd — anslutas till statens pensionsanstalt. Skolan vore emellertid, såsom i ärendet framhållits, för närvarande icke organiserad på sådant sätt, att en dylik anslutning kunde ske. På grund därav syntes statskontoret spörsmålet om ett generellt ordnande av pensionsrätt för personal vid tekniska skolan icke lämpligen böra upptagas till avgörande, förrän frågan om skolans organisation vunnit en tillfredsställande lösning.

Då det icke kunde förutsättas, att rektor Thorén, som redan uppnått en levnadsålder av över 71 år, skulle kunna, även om nyss berörda spörsmål

inom en snar framtid vunne sin lösning, erhålla delaktighet i pensionskassa, vartill tekniska skolans personal kunde komma att anslutas, ville statskontoret förordna, att, på sätt i tidigare likartade fall ägt rum, framställning gjordes till riksdagen om beviljande av pension åt honom.

Beträffande storleken av pensionen har statskontoret föreslagit, att pensionsbeloppet måtte bestämmas till 5,832 kronor. Statskontoret har därvid anfört:

Av handlingarna i ärendet framginge, att Thorén i över 40 år tjänstgjort vid skolan och att hans sammanlagda avlöningsförmåner därstädes — dyrtidstillägg oberäknat — uppginge till 8,800 kronor för år. Enligt de vid beräkning av pension tidigare tillämpade grunderna skulle pensionen för honom utgöra 5,832 kronor ($\frac{2}{3} \times 8,800 + 768$ (förhöjning I) = 6,634; 6,634—12 procent därav = 5,838, efter vederbörlig jämkning 5,832 kronor). Med hänsyn till förut omförmälda reducering av pensionerna för Enblom och Hörlin skulle visserligen kunna ifrågasättas, huruvida icke nyssnämnda belopp borde undergå en motsvarande minskning. I betraktande av Thoréns långvariga tjänstgöring vid skolan, vilket arbete utgjort hans huvudsakliga sysselsättning, ansåge sig statskontoret dock böra tillstyrka, att pension utverkades åt honom till nämnda belopp, 5,832 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder han avginge från sina befattningar vid tekniska skolan.

Såsom i statskontorets utlåtande omnämmts, väcktes år 1933 fråga om ett generellt ordnande av pensioneringen för befattningshavare vid tekniska skolan. Härvid äsyftades närmast en undersökning av möjligheten att för dessa befattningshavare bereda delaktighet i statens pensionsanstalt, dock med sådan begränsning av delaktigheten, att pensionsrätt tillkomme endast personal med huvudsaklig sysselsättning vid tekniska skolan. I ärendet har sedermera utredning verkställts av statens pensionsanstalt, varefter statskontoret avgivit utlåtande. Den förebragta utredningen visar, att betydande svårigheter föreligga att med tekniska skolans nuvarande organisation ordna pensioneringen genom delaktighet i statens pensionsanstalt, och ärendet har på grund härav ännu icke kunnat upptagas till slutlig prövning.

Vid här angivna förhållanden måste det nu föreliggande pensionsärendet uppenbarligen bedömas och avgöras utan hänsyn till vad som kan komma att beslutas i frågan om ett generellt ordnande av pensioneringen för tekniska skolans personal. Då Thorén under en lång följd av år haft sin huvudsakliga verksamhet såsom överlärare vid och föreståndare för skolan, synes det skäligt att — såsom myndigheterna i anslutning till tidigare praxis förordnat — pension av statsmedel beredes honom. I fråga om storleken av pensionen ansluter jag mig till vad statskontoret föreslagit.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att föreståndaren och överläraren vid tekniska skolan i Stockholm, rektorn Thor Thorén må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sina befattningar vid nämnda skola, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 5,832 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bernt Nilsson.

